

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Мариана Матеева Петрова,**

научна специалност: 3.8. Икономика
ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор на науките“
в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление 3.8. Икономика
докторска програма: „Финанси, застраховане и осигуряване“

Автор: д-р Тадеуш Олеяж / Tadeusz Olejacz, PhD

Тема: Финансова ефективност на логистическото осигуряване на полската армия

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 27 от 02.03.2021 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси доц. д-р Григорий Вазов съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **Финансова ефективност на логистическото осигуряване на полската армия** за придобиване на образователната и научна степен „доктор на науките“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“. Автор на дисертационния труд е д-р Тадеуш Олеяж.

Предадените от д-р Тадеуш Олеяж материали включват документи по представен опис: справка за научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд; справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор на науките“ в професионално направление 3.8. Икономика; дисертационен труд; автореферат. Докторантът е приложил списък и копия на публикациите по темата на дисертационния труд: 48 публикации, 15 са посочени по темата на дисертацията, в т.ч. и две монографии. В представения списък е включена монография, където докторантът е редактор.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Формулираната тема е посветена на актуален и значим за съвременните условия икономически проблем: изучаване и разработване на научните основи на теоретичното функциониране на системата за логистично осигуряване на армията в страната и в чужбина, предназначени за мироопазващи мисии.

Разработването на ефективна и оптимална логистична система на въоръжените сили на Република Полша е много труден процес и изисква значително участие на отделни звена. В литературата по този въпрос все още няма изследвания и разработки, които да разглеждат подробно проблемите на цялата логистична система, а резултатите от проучванията на автора до известна степен запълват тази празнина. Настоящата дисертация е опит за цялостно формулиране на проблемите, свързани с ефективността на логистичното осигуряване, същността и значението на отделните логистични подсистеми на Въоръжените сили на Република Полша.

Изследователската теза е правилно формулирана и моделира логиката на дисертационното изследване и приложения аналитичен инструментариум.

Дисертационният труд е структуриран в съответствие с поставената цел, хипотези, обекта и предмета на изследването и отразява подхода на автора към изследваната тема.

3. Познаване на проблема

д-р Тадеуш Олежж показва задълбочено и обективно формулиране и оценяване проблемите, изследвани в дисертационния труд. Използвани и анализирани са 284 литературни и интернет източници на специализирана научна литература на различни езици, нормативни документи.

4. Методика на изследването

За реализирането на поставената цел и за решаването на изследователските задачи са използвани следните подходи и методи: систематичен подход, обогатен с функционален и структурен подход, както и експертни математически методи; научни наблюдения и методи на проучване и съждение (мнение), системен анализ, институционален анализ, сравнителен анализ, наблюдение на участниците, синтез, обобщение и заключения; теоретичен анализ на литературни източници и нормативни документи, проекти на концепции, обобщения, сравнения, аналитични и статистически данни.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд се състои от увод, изложение в пет глави, изводи, заключение, списък с основните научни и научно-приложни приноси, списък с публикации по темата, литература, списък с включени фигури и дванадесет приложения. Разработката е в общ обем от 257 страници, представени са 2 таблици и 18 фигури, 284 са използваните литературни и интернет източници.

Обектът и предметът на изследването са ясно и поотделно дефинирани:

Предметът на дисертацията обхваща теоретичните и практическите аспекти на финансовата ефективност на функционирането на логистичното осигуряване на полската армия в страната и в чужбина.

Обект на проучването са органите за логистика, както и силите и ресурсите, с които разполагат Въроржените сили на Полша за логистично осигуряване.

Предметният диапазон обхваща професионални войници и цивилни служители на армията, осигуряващи логистично осигуряване, както и професионални войници и служители на подразделения, за които е реализирано логистичното осигуряване.

Целта на дисертационния труд е анализ на финансовата ефективност и оценка на възможностите на логистичните служби на Въроржените Сили за логистично осигуряване на войските. За постигане на целта, са проверени и потвърдени следните научни хипотези:

Хипотеза 1. Системата за материално-техническо осигуряване на Въроржените сили на Полша не отговаря напълно на текущите потребности.

Хипотеза 2. Постоянното преразглеждане и подобряване на нормите и стандартите за логистично осигуряване на полската армия трябва да бъде неразделна част от бюджетния процес и разработването на бюджетни нормативи.

Поставената цел е значима за икономическата система, а решаването на задачите осигурява нейното постигане.

Първи раздел въвежда в проблемите на логистичното осигуряване на оперативната дейност на въроржените сили

Вторият раздел представя концепцията на системата за нормиране, характеризира принципите на планиране на материалните нужди, значението на нормирането в икономиката, видовете норми и стандарти, методите за тяхното разработване, прилагане и усъвършенстване, както и икономическите и финансовите аспекти на военната логистика. Представени са и характеристиките на организационната и функционална структура на логистиката на полските въроржени сили, с акцент върху същността на изпълняваните задачи по операциите.

Третият раздел представя резултатите от емпирично проучване на финансовата ефективност на функционираща военна логистична система, използвайки примера на регионалните логистични бази и военно-икономическите отрасли като най-важните връзки, изпълняващи задачите на логистичната сигурност в така наречената стационарна логистика. Този раздел въвежда принципите на финансовото планиране и отговорностите на длъжностните лица в това отношение. Предлага се оптимизиране на стационарния

логистичен потенциал на Инспектората за осигуряване на въоръжените сили и адаптирането на логистичните структури на оперативно ниво към нуждите на осигуряваните войски. Предложените промени са свързани с развитието на логистичните възможности в областта на осигуряването на приемственост на логистиката и сътрудничество с многонационална логистика.

Четвърти раздел представя правното основание за мироопазващите мисии на ООН и НАТО, както и правното основание за участието на военен персонал и части от полските въоръжени сили в мироопазващите мисии, както и описание на материално-техническите фактори за сигурност на подразделенията, изпълняващи задачи в мироопазващи мисии.

Петият раздел представя резултатите от изследванията по отношение на нуждите и възможностите на логистичното осигуряване, включително: материално осигуряване; техническа поддръжка и постигането на оперативна съвместимост с други армии на страните от НАТО в резултат на използването на различен тип оръжия и военна техника на въоръжение в полските въоръжени сили; медицинска помощ за изпълнение на задачи, адаптирани към изискванията на НАТО и в съответствие с техните процедури; управление на контингента на логистиката в мироопазваща мисия, като се вземат предвид организационните промени в логистичните структури, адаптирани да работят в национална и многонационална система с изискванията на НАТО, и правила за финансиране на разходите, свързани с дейности извън страната, с особен акцент върху финансовото планиране, финансовото управление и разпространение на счетоводни документи.

Авторът използва дейности извън държавата на полския военен контингент KFOR в Косово, тъй като тази мироопазваща мисия е внимателно анализирана от автора и фокусирана върху логистични въпроси, които са основния проблем на изследването.

Дисертацията е опит за цялостно разглеждане на проблема, нуждите и възможностите на системата за логистично осигуряване на армията, както и разходите, свързани с адаптирането на тази система за изпълнение на задачи, произтичащи от задълженията, поети от Република Полша към партньори от Северноатлантическия алианс след присъединяването към Северноатлантическия пакт през 1999 г.

Наблюдава се умело боравене с инструментариума на научните изследвания. Информацията е анализирана многоаспектно.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Запознаването с дисертацията позволява да се прецени, че целта на изследването е постигната, а произтичащите от нея задачи са получили адекватни решения. Като следствие

на това в мен се формира убеждението, че в дисертационния труд са налице достатъчно доказателства за научно-приложни приноси.

Авторът представя организацията и функционирането на логистичното осигуряване на Въоръжените сили на Полша в местата за постоянна дислокация и подразделения, изпълняващи задачи по време на оперативни или учебни дейности в чужбина във форма, която позволява да се използва за управление на логистиката на командните подразделения. Участието на полски военни части в мироопазващи мисии, особено тези, провеждани от НАТО, може да се разглежда като най-високият етап в процеса на постигане на оперативна съвместимост.

Представеният емпиричен материал потвърждава обосноваването на работната хипотеза. Авторът показва, че съществуващата система за логистично осигуряване на Въоръжените сили на Полша не отговаря напълно на текущите нужди и ако бъдат взети предвид проблемите, представени от автора в заключенията, ще бъдат осигурени много по-добри условия за изпълнение на задачите.

Цялостно изследване на проблема, касаещ принципите на организация и функциониране на логистичното осигуряване, авторът на дисертацията представя като една от първите стъпки към рационализиране на областта на систематичен подход към проблемите на логистичното осигуряване на войските.

Проведеното изследване е опит за систематизиране на проблема с логистичното осигуряване на подразделенията на Въоръжените сили на Полша. При по-нататъшни дейности за реорганизация на логистиката и, следователно, прилагане на логистично осигуряване, си струва да се използва опитът, натрупан в съвместни операции в рамките на различни мисии, като се взема предвид и обработва информация за броя на логистичните структури, значително надвишаващи логистични структури на звена в полските въоръжени сили, обхват на задачите, компетенции, разделяне на функциите на отделни изпълнителни органи. Системата за логистично осигуряване на въоръжените сили на Полша, без извършване на необходимата специална адаптационна работа на някои от нейните елементи, няма да може да осигури логистиката на войските в страната, както и тези, предназначени за операции извън страната. Необходимо е да се адаптират съществуващите организационни и функционални структури на отделни елементи от логистичната система и да се извлече от тях необходимия потенциал за осигуряване на адекватна логистична сигурност в страната и контингента от операции, извършвани извън нейните предели.

Проведените проучвания правят възможно изпълнението на задачата под формата на представяне на принципите на логистиката на Въоръжените сили на Полша. Това е

значителен принос, който запълва празнината в липсата на изследвания за функционирането на логистичната система както в Полша, така и при изпълнение на задачи извън нейните граници, и посочва нейните компоненти под формата на логистични подсистеми (функционални звена), отговорни за логистиката на военните части и институции.

Приемам формулираните от автора практически и научно-приложни резултати:

1. Структурата на логистичното подразделение трябва да отчита спецификата на функциониране в условия на миротворчески мисии. Длъжностите в логистичните подразделения трябва да бъдат запълнени с професионални военослужещи или опитни граждански служещи със специална подготовка.
2. Таблицата с материалните разходи трябва да отчита реалните потребности на подразделенията, произтичащи от спецификата на изпълняваните задачи, климата. Нормите и нормативите трябва постоянно да се проверяват и подобряват.
3. В условията на функциониране на контингента зад граница Закона за обществените поръчки не трябва да се прилага, тъй като предизвиква необосновано забавяне и сериозни трудности при изпълнение на контрактите.

Може да приеме, че дисертацията има смислен принос за изучаване и разработване на научните основи на теоретичното функциониране на системата за логистично осигуряване на армията в Полша и в чужбина, предназначени за мироопазващи мисии.

Дисертационната работа значително допълва настоящото състояние на знанията, разширява и систематизира определена информация и най-вече представя конкретни научни изследвания по дискутираните въпроси. Получените резултати предоставят ясни и недвусмислени предпоставки за формулиране на последиците за икономическата практика. Те показват значението на логистиката в дейността на военни и граждански организации.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Резултатите от изследванията по темата на дисертацията са коректно представени пред научната общност с 15 научни публикации, самостоятелни и в съавторство. Те са показател за задълбочените научни интереси на докторанта, както и че научните приноси в дисертацията са лично дело на докторанта.

Публикациите се отличават с целенасоченост и аналитичност, добре аргументирана авторова позиция, отразяват постиженията на дисертационния труд, получени в хода на изследванията. Направената справка показва следните отразени цитирания:

В Scopus - 6 публ., 26 цитирания (22 без самоцитирания), H=4 (3 без самоцитирания); в Publons - не е регистриран профил, но има 9 публикации в WoS, 19 цитирания, H=2; в

Google Scholar - 78 цитирания, H=4. Представени са 3 монографии с общ обем 487 страници, както и 8 участия в колективни монографии.

8. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Приложена е Справка за изпълнение от докторанта на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор на науките“ в професионалното направление 3.8. Икономика. Сумарният брой точки многократно надхвърля изискуемия, като напр. показатели от група Г вместо 100 точки са 758,3, а показатели от група Д - 495.

9. Лично участие на докторанта

Представеният дисертационен труд на тема „**Финансова ефективност на логистическото осигуряване на полската армия**“ е добросъвестно осъществено научно-приложно изследване.

Нямам съмнение за личния принос на докторанта, изразяващ се в задълбочено изследване, творческо осмисляне и доразвиване на теорията и проблема, решаван в работата, а именно изучаване и разработване на научните основи на теоретичното функциониране на системата за логистично осигуряване на армията в страната и в чужбина, предназначени за мироопазващи мисии.

10. Автореферат

Авторефератът е в обем от 46 страници и е изготвен съгласно изискванията на ЗРАС и ППЗРАС. Той е издържан в структурно отношение и коректно отразява логиката и последователността на дисертационния труд. Показва уменията на **д-р Тадеуш Олеяж** да синтезира и обобщава, за да представи своите най-важни идеи и изводи.

11. Критични забележки и препоръки

Представеният списък с публикации не е подготвен според стандартите, не става ясно какво е участието на автора в конкретната публикация и кой по ред автор в публикацията се явява той. Липсват и линкове към публикациите, както и DOI, дори и на тези публикации, на които са присвоени (като списанията с IF/IR Sustainability и Energies на издателство MDPI).

Списъкът представя общо публикациите, които не са класифицирани според конкретни критерии (например в списания, в конференции, в рецензирани издания, с IF/IR), въпреки, че в справката за съответствие са групирани по съответните показатели. Добре би било публикациите да са с по-пълна и по-изчерпателна информативна стойност, особено тези с IF/IR. В представения списък с цитирания също има разностилие, както и в библиографията

към самата дисертация. Голяма част от използваните източници са доста стари, от миналия век, и почти няма източници (изключая нормативната уредба) след 2015 г.

12. Лични впечатления

Не познавам лично докторанта. Нямаме съвместни публикации и разработки.

Впечатленията ми са от дисертационния труд, автореферата и публикациите по дисертацията. Те показват сериозен и ерудиран изследовател, добросъвестен научен работник със задълбочена теоретична подготовка и доказана способност за самостоятелни научни изследвания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания(та) на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че д-р Тадеуш Олежж **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор на науките”** на д-р Тадеуш Олежж в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

08.04.2021 г.

член на НЖ: .....

проф.д-р Мариана Петрова